

XI. évfolyam/4. szám

2008.02.29.

2008. 8 hét

GABONA ÉS IPARI NÖVÉNYEK

Gabona piaci jelentés	2
A gabonafélék termelői ára	4
Kötési ár a Budapesti Értéktőzsde Árupiaci szekcióján	8
Gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési átlagára.....	11
Külpiaci piaci információk	12

Készítette:

Keményné Horváth Zsuzsanna

E-mail: Horvath.Zsuzsanna@aki.gov.hu

Kiadó:

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Piaci-árinformációs Szolgálat

Magyarország, H-1463 Budapest Pf. 944

Telefon: (0036) 1 476 6092, Fax: (0036) 1 217

8111 Internet: www.akii.hu

Olajosmag piaci jelentés	17
---------------------------------------	-----------

A szójabab, a szójaolaj és a szójaliszt különböző határidőkre szóló kötési ára a

Chicago-i Árutőzsdén

A növényi olajok heti átlagára a Milánói

Árutőzsdén

Nyers növényolaj árak

Az európai olajnövény-és daraárak.....

Készítette:

Kemény Gábor

E-mail:Kemeny.Gabor@aki.gov.hu

Bioüzemanyag melléklet	25
-------------------------------------	-----------

Keresztessyné Mohr Katalin

Email:

Keresztessyne.Mohr.Katalin@aki.gov.hu

GABONAPIACI JELENTÉS

- *Az EU-27 gabona vetésterülete 5%-kal bővíülhet a 2008/2009. gazdasági évben.¹*
- *Az EU-27 gabona termelése a vetésterület bővülése miatt 10%-kal emelkedhet a 2008/2009. gazdasági évben.²*
- *A búza és kukorica zárókészletek a mélyponton vannak a 2007/2008. gazdasági évben, a kereslet azonban továbbra is erős.*
- *A Chicago-i tőzsdén a búza jegyzések 50-70-, a kukorica kötések 20-30 dollárt emelkedtek az év eleji árszintekhez képest.*
- *A búza hazai termelői ára 63-, a kukoricáé 51 ezer Ft felett változott a 8. héten.*
- *A gabonafélék tőzsdei jegyzései is fokozatosan emelkedtek év elejétől, elsősorban a búzánál jelentős a növekedés.*

Uniós kitekintés

2008/2009. gazdasági év

Az EU-27 gabona vetésterületének és termelésének várható alakulása a 2008/2009. gazdasági évben

termény	Terület (millió ha)	% ³	Termelés (millió t)	%
Búza	23,1	5,4	125,3	12,1
Durum búza	3,0	7,8	8,7	4,8
Árpa	14,1	2,6	60,0	3,2
Kukorica	8,2	4,6	56,0	19,5
Rozs	2,8	8,4	8,8	13,7
Zab	3,2	4,4	9,1	2,0
Cirok	0,1	5,0	0,5	-0,4
Tritikálé	2,5	1,2	10,0	2,3
Egyéb	2,0	4,7	5,5	0,2

Az EU-27 gabona vetésterülete mintegy 55%-kal bővíülhet a 2008/2009. gazdasági évben. A búza területe 5,4-, az árpáé 2,6-, a kukoricáé 4,6%-kal növekedhet az előző gazdasági évhez képest. A vetésterületek bővülésének hatására, és kedvező időjárási feltételek mellett az EU-27 összes gabona termelése 10 %-kal lehet több a 2008/2009. gazdasági

évben. A kukorica és búza termelése 12-19,5 %-kal, a durum búzáé és rozsóé 4-13 %-kal emelkedhet.

Termelői árak

A gabonafélék termelői ára továbbra is magas szinten változik, az elmúlt három év januári és februári termelői árát 20-40 ezer Ft-tal haladja meg (1-2. ábra). Búzából a 2007-es év végi árcsökkenést 2008 januártól egy erőteljes emelkedés követte. 2008 nyolcadik hetében az étkezési búza termelői ára 63 ezer Ft felett alakult, 30 ezer Ft-tal magasabban, mint az előző év ugyanezen időszakában (1-2. táblázat). Kukorica esetén is fluktuál a termelői ár a 2007-es betakarítástól, de a búzától eltérően inkább a csökkenés látható. A takarmánykukorica termelői ára 51 ezer Ft felett változott a 8. héten, 20 ezer Ft-tal magasabban, mint 2007 ugyanezen hetében. A búza és kukorica között az árkülönbség 10-12 ezer Ft. Az ellentétes ármozgásnak és árkülönbségnek több oka van.

Búza esetén árnövelő tényező a rendkívül alacsony világpiaci készlet. A kereslet jelenleg is erős, India és Kína növekvő importszükséglete ezt erősítheti. Áremelőként hat továbbá, hogy Európában az egyik nagy búzatermelő, Franciaország 2007/2008-as búzakészletének nagyobb hányada takarmányminőségű, amely szintén a malmi minőségű búza árát növeli. Az Oroszország 40%-os exportvámja is emeli az európai és amerikai árakat⁴, hiszen korábban Oroszország olcsó és nagy mennyiségű búzával látta el a világpiacot. Annak ellenére, hogy a déli félteke országaiiban jó volt a búza és kukorica termés, azonban pl. Brazília búzaimportra szorul, vagyis a jó búzatermés sem kompenzálja az erős világpiaci keresletet és a jelentős készletcsökkenést. Ausztrália búzatermése a 2006-os, több mint 20 millió tonnás terméshez képest a 2007/2008. gazdasági évben fele akkora lett, amely szintén gyengített a világ búzakereskedelmét, emelve az árakat.

Kukoricából nagyobb volt a kínálat a 2007/2008-as gazdasági évben, bár az árak itt is emelkedtek, elsősorban a bioetanolkereslet miatt. Ugyanakkor a déli féltekén zajló betakarítás, és az így felszabaduló nagyobb kínálat mérsékelte a kukoricaárakat 2008 telén. Jelenleg a magas kukorica árak (elsősorban Európa) miatt a takarmányipar és a bioüzemanyag előállítás fejlődése kérdéses, amely bizonytalanná teszi a kukorica árak alakulását.

A jövőben árformáló tényező lesz, a szója-, kukorica- és búza vetésterületek egymáshoz viszonyított aránya, illetve az időjárás. Feltehetően a termelői

¹ ONIC, 2008 február 13.

² ONIC, 2008 február 13.

³ A 2008-2009-es gazdasági év/2007/2008-as gazdasági év százalékában

⁴ 2008. január 30-tól április 30-ig a következő exportvám-tételek érvényesek a búzára és a meszlinre: a vámérték 40%-a, de legalább 0,105 EUR kilogrammonként.

árakat a 2008/2009. gazdasági év jó termése mérsékelheti, erre inkább a betakarítás időszakában lehet számítani.

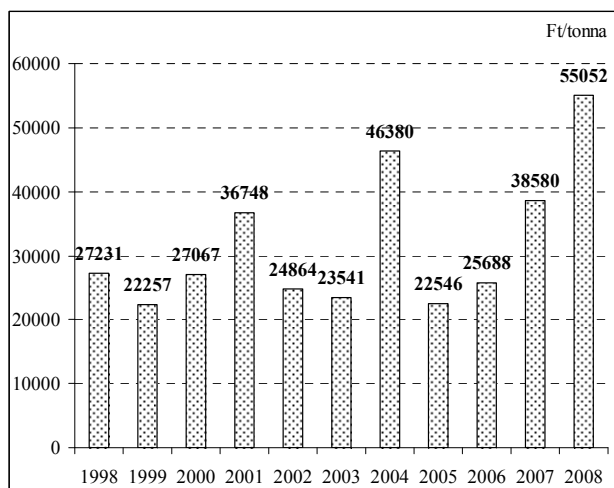
A környező országokban is tovább emelkedett az étkezési búza termelői ára. Észtországban és Szlovákiában a 7-8. héten 59-60 ezer Ft között változott az ár, amely a legalacsonyabbnak tekinthető a régióban. Bulgáriában, Németországban, Litvániában és Magyarországon az árak 3-6 ezer Ft-tal haladták meg a fent említett országok búzáárát (3. táblázat).

Tőzsdei árak

A Chicago-i tőzsdén is tovább emelkedett a búza és kukorica jegyzése. Búzából 50-70-, kukoricából 20-30 dolláros növekedés könyvelhető el a 2008 januári jegyzésekhez képest. Párizsban a márciusi és májusi búzajegyzések 270-273 euró között (71-72 ezer Ft), a kukoricakötések 200-207 euró (53-54 ezer Ft) között mozogtak (6-7. táblázat).

A hazai tőzsdén is tovább szárnyalt az euro búza különböző határidőre vonatkozó jegyzése. Az emelkedés a novemberi, decemberi stagnálás után 2008 januárjától töretlenül tart.

Az euro búza márciusi jegyzésének alakulása a hazai tőzsdén

Forrás: BÉT

A búza márciusi határidőre vonatkozó jegyzésének átlagára az elmúlt 10 év átlagát 25 ezer Ft-tal haladta meg 2008-ban. Szembetűnő, hogy a rendkívül alacsony 2003/2004-es kínálatú évben (2,9 millió tonna) sem emelkedett 50 ezer Ft fölé a márciusi átlagár.

A takarmánykukorica jegyzései is hasonló csúcsot értek el 2008-ban, mint a búzákötések. A 8-9. héten a tengeri jegyzései 47-55 ezer Ft között változtak.

Árváltozások a gabona termékpályán

Februárban tovább emelkedett az étkezési búza termelői ára, az előző év azonos hónapját több mint 200%-kal haladta meg. A 3. ábrán látható, hogy az év eleji újabb alapanyagár változást a lisztek feldolgozó értékesítési átlagára egyelőre nem követte.

A liszt fogyasztói ára is erőteljes emelkedésnek indult az előző évekhez képest. A hazai finomliszt fogyasztói ára februárban az előző év ugyanezen időszakához képest 30%-ot emelkedett. Az áremelkedést segítette, hogy a világon az élelmiszeripari termékek ára jelentősen megemelkedett. Feltehetően a liszt feldolgozó értékesítési ára emelkedni fog, hiszen a 2007/2008-as gazdasági év betakarítási időszakában, a tőkehiány és a magas alapanyagárak miatt a malmok nem tudták szükségletük 70-80%-át beszerezni, mint az előző években. Ennek következtében a betakarítás időszakához képest mintegy 5-10 ezer Ft-tal magasabb áron tudják jelenleg megvásárolni a terményt.

A környező országokban 2006 első negyedétől fokozatosan kúszott felfelé a finomliszt fogyasztói ára a környező országok üzletláncjaiban. Az áremelkedés 2007 második negyedétől erősödött. A magyarországi árak 2006. első negyedéhez képest 70%-ot nöttek. Pozsonyban az áremelkedés 200%-ra tehető 2006 első negyedéhez képest, amely 30-60%-kal magasabb, mint a környező országokban. A legalacsonyabb árszínvonal Lettországon volt 2007. év végén.

1. táblázat

A GABONAFÉLÉK TERMELŐI ÁRA A 8. HÉTEN *SZÁRMAZÁSI HELY SZERINT

Megnevezés		*Szarmazási hely			Országos		
		Dunántúl	Alföld	Észak - Magyaro.	2008. 7. hét	2008. 8. hét	2008. 8. hét/ 2008. 7. hét (%)
Étkezési búza	tonna	1 944,62	1 105,15	4 133,00	3 266,96	7 182,77	219,86
	Ft/t	62 049,16	61 541,44	64 759,74	62 335,33	63 530,72	101,92
Takarmánybúza	tonna	-	-	-	-	-	-
	Ft/t	-	-	-	-	-	-
Takarmánykukorica	tonna	1 779,84			12 211,61	2 319,14	18,99
	Ft/t	51 377,56			51 970,19	51 556,75	99,20
Takarmányárpa	tonna	-	-	-	-	-	-
	Ft/t	-	-	-	-	-	-

*Szarmazási hely, ahol a gabonát megtermelték

Az országos átlaggal a regionális összes mennyiség és az átlagár sem egyezik. Ennek oka, hogy volt felvásárlás az adott régióban, azonban az adatszolgáltatók alacsony száma miatt egyes régiók adata nem publikus.

Az országos átlagban a nem publikált adatok benne vannak.

2. táblázat

A GABONAFÉLÉK TERMELŐI ÁRA A 8. HÉTEN

Megnevezés		Országos				
		2007. 8. hét	2008. 7. hét	2008. 8. hét	2008.8. hét/ 2007. 8. hét (%)	2008. 8. hét/ 2008. 7. hét (%)
Étkezési búza	tonna	6 586,57	3 266,96	7 182,77	109,05	219,86
	Ft/t	32 205,36	62 335,33	63 530,72	197,27	101,92
Takarmánybúza	tonna	-		-	-	-
	Ft/t	-		-	-	-
Takarmánykukorica	tonna	1 953,21	12 211,61	2 319,14	118,73	18,99
	Ft/t	31 710,74	51 970,19	51 556,75	162,58	99,20
Takarmányárpa	tonna			-	-	-
	Ft/t			-	-	-

**AZ ÉTKEZÉSI BÚZA TERMELŐI ÁRÁNAK ALAKULÁSA
NÉHÁNY KÖZÉP-KELET- ÉS NYUGAT-EURÓPAI ORSZÁGBAN**

hetek	Észtország	Nagy-Britannia	Németország	Szlovákia	Magyarország
	Ft/tonna				
42	49 410	64 050	57 370	53 170	
43	52 090		57 850	53 040	54 951
44	51 980		56 090	52 940	55 012
45	49 430		56 100	54 020	54 238
46	52 960		55 340	55 090	54 224
47	48 950		54 910	55 620	53 307
48	50 760		55 650	55 160	53 210
49	48 690		55 740	56 080	53 110
50			56 460	56 290	58 140
51			58 570	53 400	
52	48 870			52 760	52 420
1	57 710		62 430	55 464	57 330
2	53 110		60 200	55 736	55 730
3	52 300		60 490	56 620	55 912
4	59 560		61 930	56 720	54 971
5	58 630		61 810	58 320	61 700
6	53 560		62 160	59 060	61 720
7	56 580		65 830	60 360	62 330
8	59 380		65 810	60 370	63 530

hetek	Ukrajna	Lengyelország	Lettország	Bulgária	Litvánia
	Ft/tonna				
42		55 060	60 280	61 240	58 040
43		56 150	61 420	62 370	58 150
44		56 060	59 150	62 170	58 270
45		56 460		64 240	54 580
46		57 650		64 400	56 130
47		56 710		63 890	56 240
48		57 080		54 760	56 140
49				62 840	
50		56 980		62 220	54 400
51		57 540		63 130	58 290
52				63 350	49 360
1		58 560		63 100	56 620
2		59 970		63 980	57 030
3		61 870		63 490	59 150
4				64 300	
5		63 500		65 120	60 550
6		64 360		64 750	60 290
7		65 680		66 790	63 810
8				66 080	

Megjegyzés-az ár a következő standardra vonatkozik:

- hektolitersúly min. 73 kg
- nedvességtartalom max.. 14,5%
- idegen magtartalom max. 7%
- csírázott szemszázalék max. 4%
- Hageberg-féle esésszám min. 220

Eltérések a standardtól:

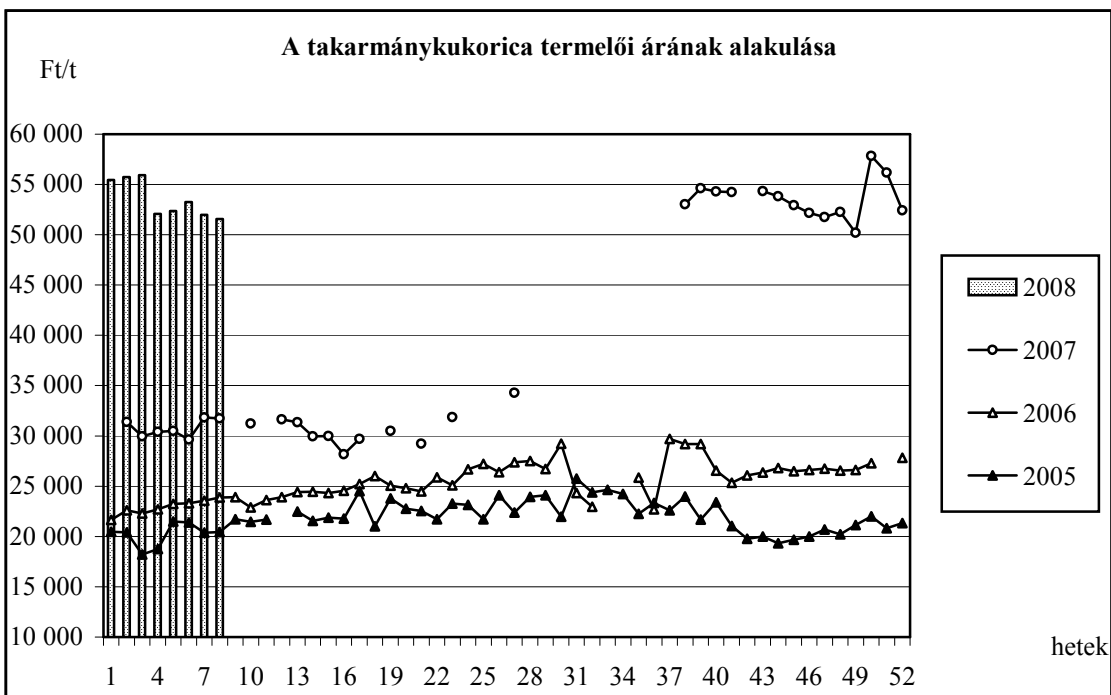
- Bulgária -hektolitersúly min.76kg, nedvességtartalom max.14%, idegen magtartalom max.4%
- Csehország -hektolitersúly min 76kg, nedvességtartalom max.14%, idegen magtartalom 6%, csírázott szemszázalék 2,5%
- Észtország- hektolitersúly 72 kg, Hageberg-féle esésszám 180, csírázott szemszázalék 3%
- Lengyelország -hektolitersúly min.76 kg, idegen magtartalom max. 6%
- Magyarország -hektolitersúly 76 kg, csírázott szemszázalék max. 2%, Hageberg-féle esésszám 230
- Nagy-Britannia -hektolitersúly min.76 kg, Hageberg-féle esésszám 250
- Szlovákia- hektolitersúly min. 76 kg, nedvességtartalom max. 14%,
- Ukrajna - 12%-os fehérjetartalom, idegen magtartalom max. 8%
- Oroszország- nedvességtartalom max. 15%,

1. ábra

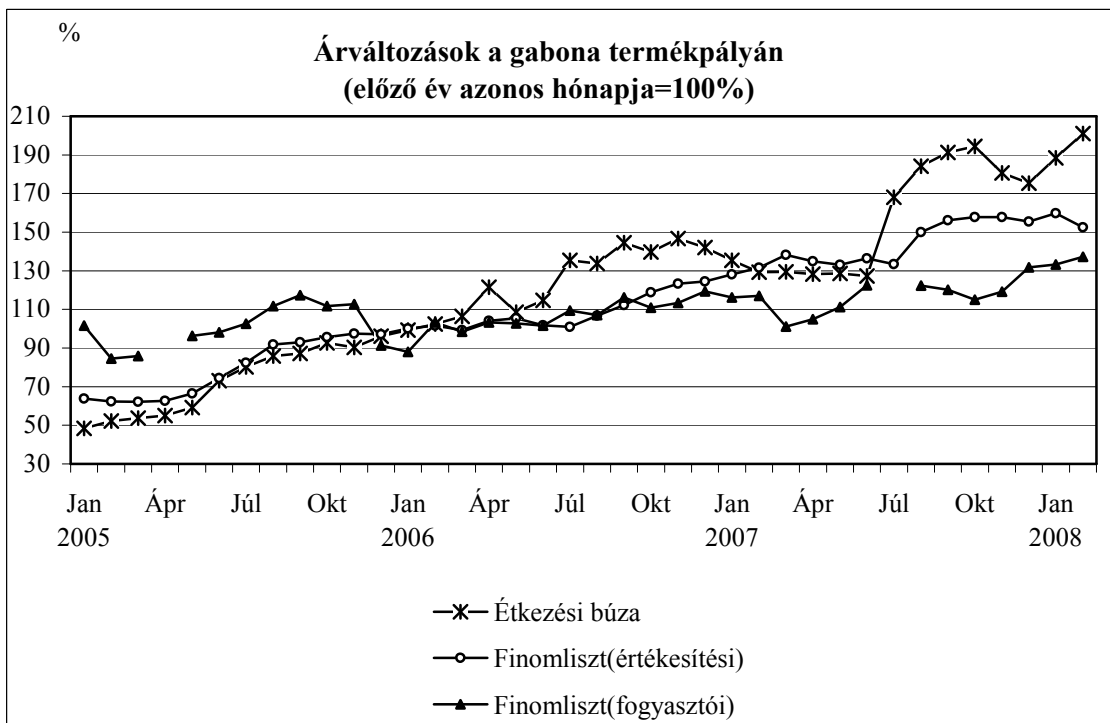
Forrás: PÁIR, termelői ár: ÁFA és szállítási költség nélküli ár

2. ábra

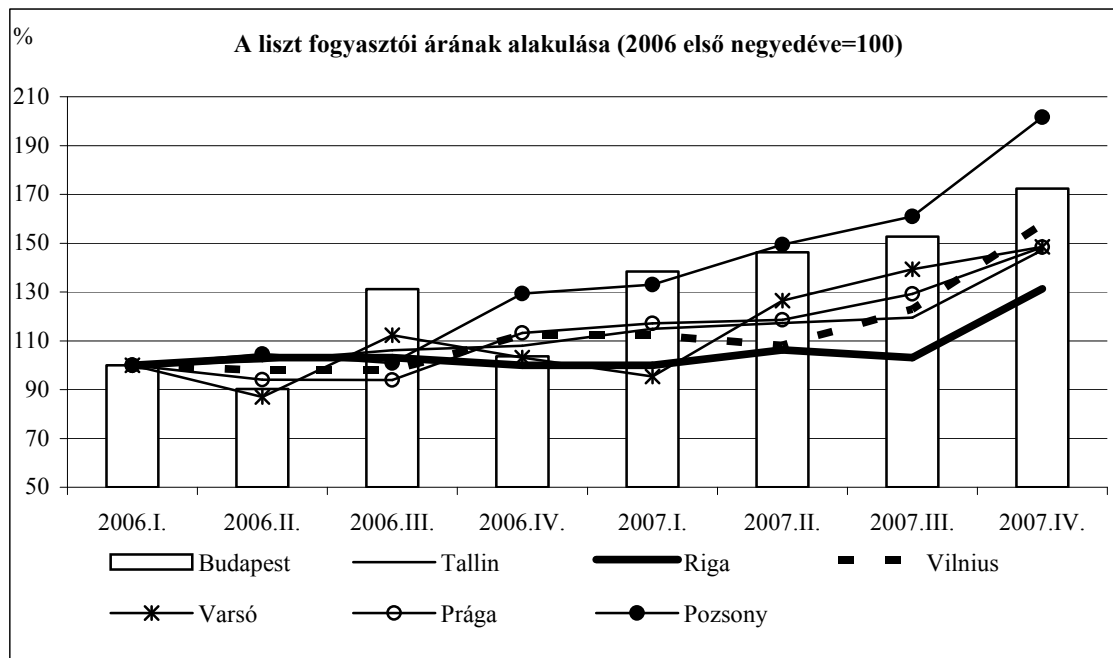
Forrás: PÁIR, termelői ár: ÁFA és szállítási költség nélküli ár

3. ábra

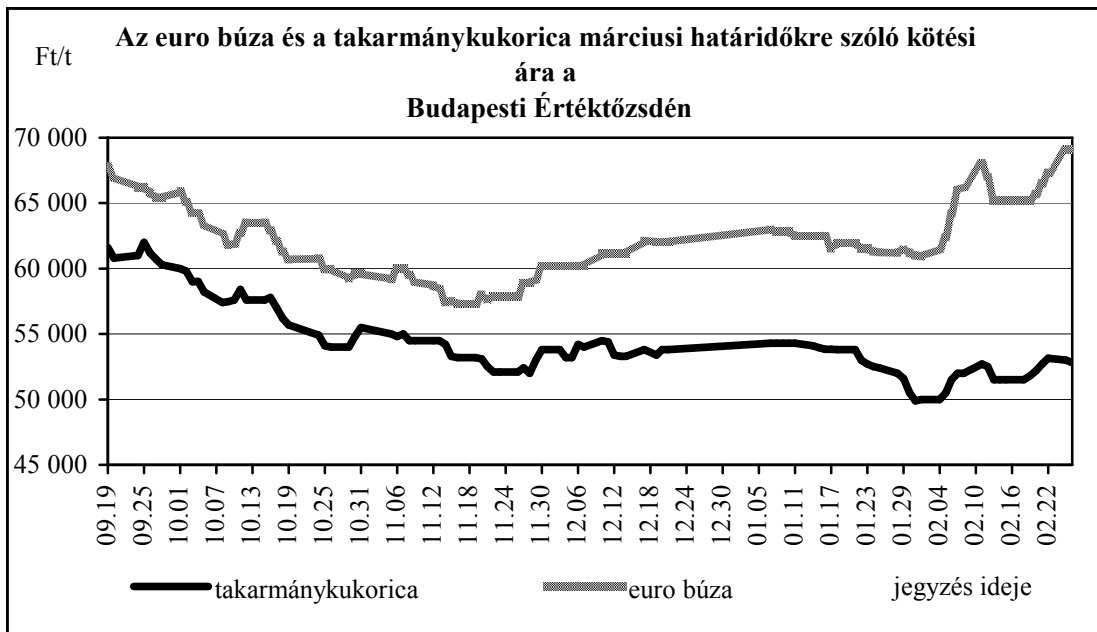
Forrás: PÁIR

4. ábra

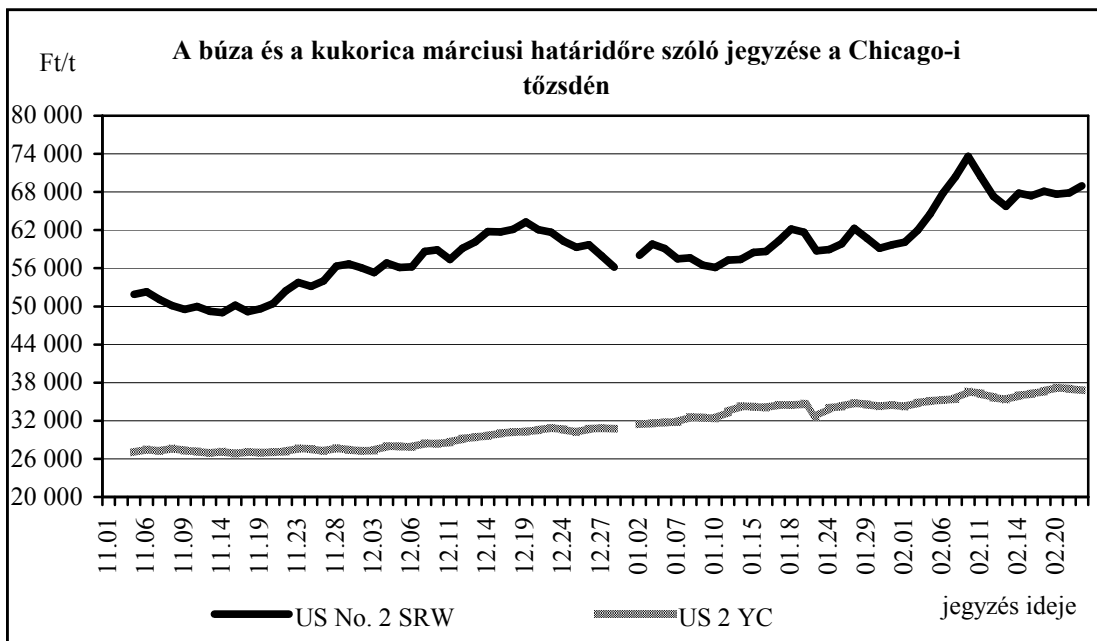
Forrás: Észtt fogyasztói árgyűjtés a Cora, Auchan, Tesco és Interspar áruházakban,
Keresztessyné Mohr Katalin

5. ábra

Forrás: BÉT

6. ábra

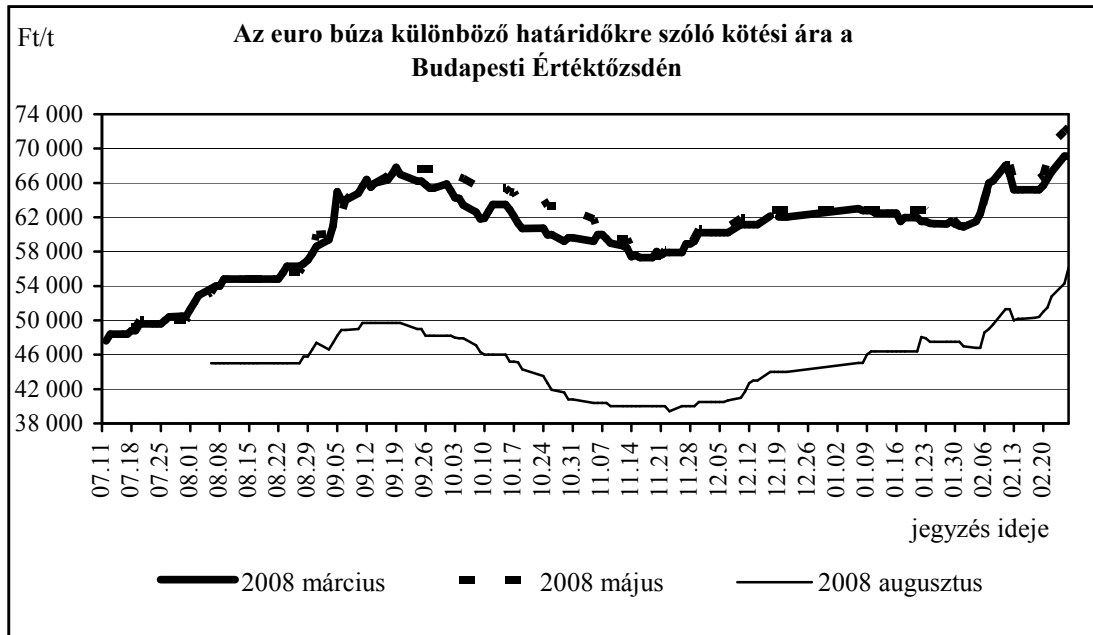

US 2 YC-USA 2. Yellow Corn

US No. 2 SRW-USA 2. Soft Red Winter

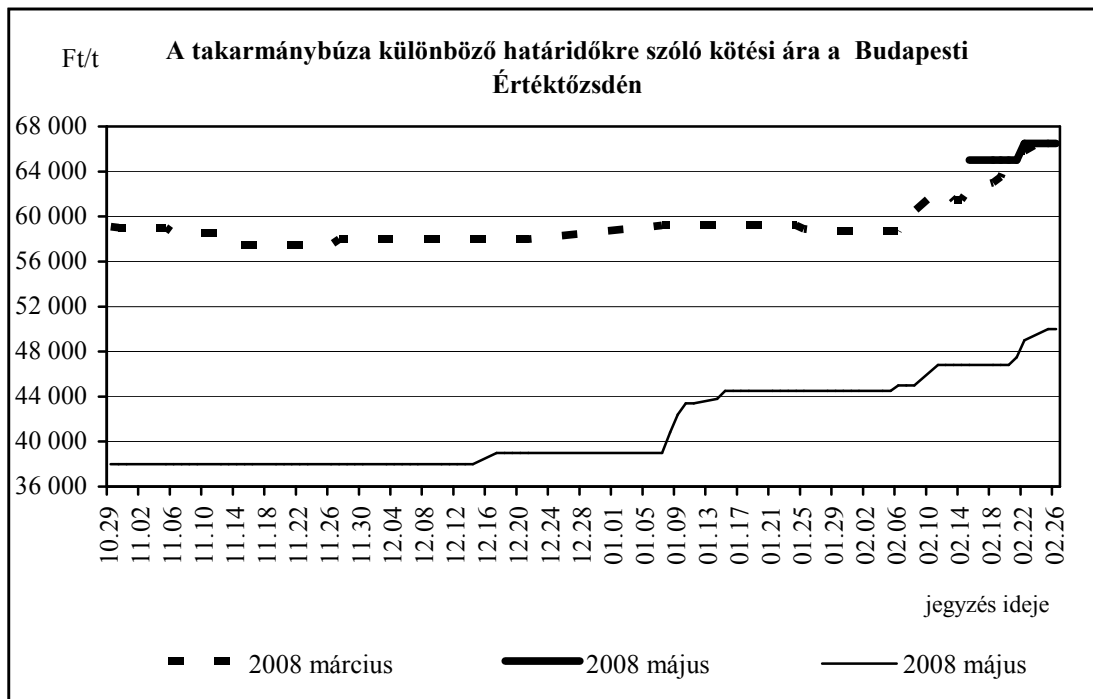
Forrás:CBOT-Chicago Board of Trade

7. ábra

Forrás: BÉT

8. ábra

Forrás: BÉT

GABONA ALAPÚ TERMÉKEK ÉRTÉKESÍTÉSI ÁRA A 8. HÉTEN

Gabonaipari termékek		Országos				
		2007. 8. hét	2008. 7. hét	2008. 8. hét	2008.8. hét/ 2007. 8. hét (%)	2008. 8. hét/ 2008. 7. hét (%)
Finomliszt BL 55 ömlesztett	tonna	1290,75	859,62	1468,85	113,80	170,87
	Ft/kg	53,27	82,44	82,76	155,36	100,39
Finomliszt BL 55 zsákos	tonna	2204,86	844,30	1296,55	58,80	153,57
	Ft/kg	55,12	85,03	85,60	155,31	100,66
Finomliszt BL 55 zacskós	tonna	1162,17	964,78	867,37	74,63	89,90
	Ft/kg	62,77	94,94	92,81	147,85	97,75
Rétesliszt BFF 55 ömlesztett	tonna	81,73	54,00	60,00	73,41	111,11
	Ft/kg	59,52	88,93	88,70	149,03	99,75
Rétesliszt BFF 55 zsákos	tonna	60,00	60,90	28,60	47,67	46,96
	Ft/kg	65,53	91,16	91,68	139,89	100,57
Rétesliszt BFF 55 zacskós	tonna	100,43	63,97	93,49	93,08	146,14
	Ft/kg	71,11	98,78	99,06	139,30	100,28
Fehér kenyérliszt BL 80 ömlesztett	tonna	953,32	417,75	689,40	72,32	165,03
	Ft/kg	52,21	81,01	80,78	154,73	99,72
Fehér kenyérliszt BL 80 zsákos	tonna	1218,83	730,50	979,65	80,38	134,11
	Ft/kg	53,22	83,82	82,67	155,32	98,62
Tésztaipari liszt TL 50 ömlesztett	tonna	311,00	220,24	418,18	134,46	189,88
	Ft/kg	57,27	86,98	86,42	150,89	99,35
Tésztaipari liszt TL 50 zsákos	tonna	102,23	76,80	121,15	118,51	157,75
	Ft/kg	59,12	88,20	88,59	149,86	100,45
Étkezési búzadara AD zacskós	tonna	85,15	69,32	72,71	85,39	104,89
	Ft/kg	68,57	101,29	101,36	147,83	100,07

A MEGFIGYELT GABONA ALAPÚ TERMÉKEK FOGYASZTÓI ÁRA 2007-BEN

Termék	2007 február	2008 január	2008 február
Finomliszt BI 55 1 kg	100	125	137
Fehér kenyér 1 kg	174	216	226
Félbarna kenyér 1 kg	157	189	200
Étkezési búzadara AD /kg	123	147	156

Forrás: PÁIR

KÜLPIACI INFORMÁCIÓK

HATÁRIDŐS PIACOK (2008. február 22.)

6. táblázat

Búza

MATIF, Párizs			CBOT, Chicago *(ősz, lágy búza)			Kansas **(ősz, kemény búza)			Minneapolis ***(tavaszi, kemény búza)			LIFFE****		
Szállítási határidő	EUR/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	GBP/ tonna	Ft/tonna
2008. március	273,00	72 421	2008. március	385,59	68 951	2008. március	406,80	72 744	2008. március	707,25	126 470	2008. január	184,00	64 674
2008. május	270,50	71 758	2008. május	391,10	69 937	2008. május	409,65	73 254	2008. május	594,55	106 317	2008. március	188,00	66 080
2008. augusztus	238,00	63 137	2008. július	362,44	64 812	2008. július	391,56	70 019	2008. július	477,62	85 408	2008. május	191,00	67 135
2008. november	238,00	63 137	2008. szeptember	364,55	65 189	2008. szeptember	391,28	69 969	2008. szeptember	413,33	73 912	2008. július	155,75	54 745
2009. január	238,00	63 137	2008. december	367,22	65 666	2008. december	397,07	71 004	2008. december	407,35	72 842	2008. november	157,75	55 448
2009. március	237,75	63 070	2009. március	369,24	66 027	2009. március	398,63	71 283	2009. március	404,14	72 268	2009. január	159,50	56 063

*SRW-Soft Red Winter

**HRW-Hard Red Winter

***DNS-Dark Northern Spring

**** étkezési és takarmánybúza

CBOT-Chicago Board of Trade

KCBOT-Kansas City Board of Trade

MGE-Minneapolis Grain Exchange

Kukorica

7. táblázat

MATIF, Párizs			CBOT, Chicago		
Szállítási határidő	EUR/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna
2008. március	200,50	53 189	2008. március	205,61	36 767
2008. június	203,75	54 051	2008. május	210,63	37 665
2008. augusztus	205,00	54 382	2008. július	215,26	38 493
2008. november	207,00	54 913	2008. szeptember	215,65	38 563
2009. január	203,00	53 852	2008. december	216,63	38 738
2009. március	203,00	53 852	2009. március	220,18	39 373

MATIF-Marché A Terme d' Instruments Financiers

Repce

8. táblázat

MATIF, Párizs		
Szállítási határidő	CAD/ tonna	Ft/tonna
2008. február	479,50	127 202
2008. május	462,75	122 758
2008. augusztus	469,50	124 549
2008. november	473,50	125 610

MATIF-Marché A Terme d' Instruments Financiers

Forrás: HGCA- The Home Grown Cereals Authority

ÉTKEZÉSI BÚZA ÉS TAKARMÁNYKUKORICA HATÁRIDŐS KIKÖTŐI ÁRA

	Piaci ár EUR/tonna	Piaci ár Ft/t	Piaci ár EUR/tonna	Piaci ár Ft/t	Szállítási hónap
Étkezési búza	2007.4. hét		2008. 4. hét		
Franciaország					
Rouen	146	36 480	262	69 357	február
La Pallice	146	36 615	276	72 917	március
* Creil	140	35 112			február
Németország					
Hamburg	149	37 311	280	74 060	február
Würzburg	146		253		február
Köln	156	38 939			február
Drezda			260		február
Dánia					
Koppenhága					
Olaszország					
Milánó					
Bologna					
Belgium					
Brüsszel	154	38 563	261	69 035	február
Spanyolország					
**Barcelona	174	43 571	270	71 415	február
Ausztria					
Bécs	156	39 064			február
Finnország					
Nokia	132	33 054			
Takarmánykukorica					
Franciaország					
*Creil	143	35 864	198	52 429	február
Bordeaux/Bayonne	151	37 867	195	51 636	február
La Pallice	151	37 742	194	51 371	február
Németország					
Hamburg	175	43 822	240	63 480	február
Olaszország					
Bologna					
Spanyolország					
**Barcelona	174	43 571	220	58 190	február

*FOB - Free on Board-bérmertesen a hajó fedélzetére rakva

** - import búzaár

Forrás: HGCA- The Home Grown Cereals Authority

TAKARMÁNYBÚZA ÉS TAKARMÁNYÁRPA HATÁRIDŐS KIKÖTŐI ÁRA

	Piaci ár EUR/tonna	Piaci ár Ft/t	Szállítási hónap
Takarmányárpa	2008. 4. hét		
Anglia			
Kelet-Anglia	219	57 820	január
Franciaország			
Rouen	203	53 752	január
La Pallice	201	53 223	január
* Creil	198	52 429	február
Németország			
Hamburg	233	61 629	január
Hannover	223	58 984	január
München	232	61 232	január
Drezda	230	60 835	január
Dánia			
Koppenhága			január
Olaszország			
Bologna			január
Belgium			
Brüsszel	220	58 190	január
Spanyolország			
Barcelona	210	55 545	január
Ausztria			
Bécs	236	62 290	január
Finnország			
Raisio	199	52 503	január
Takarmánybúza			
Franciaország			
*Creil	247	65 382	január
Németország			
Hamburg	248	65 596	január
Hollandia			
Rotterdam	242	64 009	január
Belgium			
Brüsszel	232	61 364	január

*FOB - Free on Board-bérmentesen a hajó fedélzetére rakva

Forrás: HGCA- The Home Grown Cereals Authority

NEMZETKÖZI GABONAJEGYZÉSEK

BÚZA	2008.02.15.		2008.02.22.		Szállítási hónap	Kikötő
	USD/t	Ft/t	USD/t	Ft/t		
keménybúza						
⁽¹⁾ Kanada CWRS 13,5%	772,00	137 886,92	772,80	138 192,10	február	*FOB St. Lawrence
⁽²⁾ Ausztrália APH 14 %					január	*FOB Eastern States
⁽³⁾ US No. 2 DNS 14%						*FOB Portland
⁽⁴⁾ US No. 2 HRW	452,70	80 856,75	450,90	80 629,94	március	*FOB US Gulf
⁽⁵⁾ Ausztrália ASW					január	*FOB Eastern States
⁽⁶⁾ EU, Franciaó. alapminőség	386,00	68 943,46	398,00	71 170,36	január	*FOB Rouen
lágybúza						
⁽⁷⁾ US No. 2 SRW	406,00	72 515,66	413,10	73 870,54	március	*FOB US Gulf
⁽⁸⁾ Ukrajna lágy búza						*FOB Black Sea
DURUMBÚZA						
⁽⁹⁾ Kanada CWAD 1	1016,30	181 521,34	1015,70	181 627,47	január	*FOB St. Lawrence
⁽¹⁰⁾ Kanada CWAD 2	1016,30	181 521,34	1015,70	181 627,47	január	*FOB St. Lawrence
KUKORICA						
⁽¹¹⁾ US No. 3 YC			229,60	41 057,07	március	*FOB US Gulf
Argentína	212,90	38 026,07	211,20	37 766,78	április	*FOB Up River
ÁRPA						
⁽¹²⁾ EU, Franciaó., takarmány	299,40	53 475,83	300,70	53 771,17	január	*FOB Rouen
Ukrajna, takarmány						*FOB Black Sea
⁽¹³⁾ US PNW						*FOB PNW

(1) CWRS-Canada Western Red Spring-13,5 %-os fehérjetartalom-keménybúza

(2) Ausztrália APH- Australian Prime Hard-14 %-os fehérjetartalom-keménybúza

(3) US No. 2 DNS- USA Dark Northern Spring- 14%-os fehérjetartalom-keménybúza

(4) US No. 2 HRW-USA Hard Red Winter-13,5 %-os fehérjetartalom-keménybúza

(5) ASW- Australian Standard White-standardbúza

(6) EU, Franciaó. alapminőség - a világpiacon elfogadott EU támogatások nélküli franciaországi ár

(7) US No. 2 SRW- USA Soft Red Winter-10,3 %-os fehérjetartalom-lágybúza

(8) Ukrajna lágy búza- 12%-os fehérjetartalom-lágybúza

(9) Kanada CWAD 1-Canada Western Amber Durum 1-kemény

(10) Kanada CWAD 2-Canada Western Amber Durum 2-kemény

(11) US YC 3- USA No. 3 Yellow Corn

(12) EU, Franciaó., takarmányárpa-a világpiacon elfogadott EU támogatások nélküli franciaországi ár

(13) US PNW- USA Pacific Northwest

*FOB-Free on Board-bérmentesen a hajó fedélzetére rakva

AZ EU-27 GABONA MÉRLEGE

ezer tonna

termény	nyitókészlet		termelés		import		kínálat		export		teljes felhasználás		zárókészlet	
	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007
búza	14,8	22,5	111,7	116,4	4,1	3,2	130,6	142,1	7,5	11,5	110,3	115,8	12,8	14,8
durum búza	3,9	5,3	7,4	7,9	1,9	1,8	13,2	15	0,9	1,2	9,4	9,9	2,9	3,9
árpa	10,6	11,5	57,6	56,3	0,15	0,4	68,35	68,2	6,5	5,7	52,2	51,9	9,65	10,6
kukorica	15,06	15,6	47	51,25	10	5,2	72,06	72,05	0,3	0,49	56,4	56,5	15,36	15,06
rozs	0,43	1,3	7,6	6,53	0,075	0,02	8,115	7,85	0,1	0,42	7,8	7	0,215	0,43

Forrás: Toepfer, 2008 február

OLAJOSMAG PIACI JELENTÉS

- *Sorra dőlnek meg az árrekordok az olajosmagvak piacán, több, mint 20%-os az áremelkedés 1 hónap alatt.*
- *2007-hez képest 27%-kal, 23 millió tonnával csökkenő olajosmagkészlet az erős ázsiai kereslet és az átlagos dél-amerikai termés következtében a vártnál is gyengébb kínálat hatására.*
- *A hazai piacra is átgyűrűzött az áremelkedés, 110-120 ezer forintos termelői árak várhatóak 2008-ban, újabb lendületet vehet a növényolaj-árak emelkedése.*

Világpiaci helyzet

A világpiacon soha nem látott rekordok dőltek meg az elmúlt egy hónapban (1-3. ábra). Ennek megfelelően a **szójabab** ára 530 dollárra nőtt (2006-ban 200 dollár/tonna volt az ára), a **szójaolajé** 1450 dollárra (2006.: 520 USD/t), a **szójadaraé** 400 dollárra (2006.: 200 USD/t). Az okok között az erős ázsiai, elsősorban kínai kereslet és a készletek drasztikus fogyása mellett (várhatóan 27%-kal csökken a készlet szint 2007-hez képest) a hiánypszychózis kialakulását is meg kell említenünk. Mivel mindenki az árak növekedésére és a készletek gyors fogyására számít, igyekszik előbbre hozni vásárlásait, amivel tovább erősíti az árnövekedési tendenciát, apasztja a készleteket, lehetőséget teremtve a spekulánsok számára az árak további növelésére.

A kínálati oldalról sem érkeztek az árnövekedést fékező hírek, mivel a dél-amerikai termés nem lett nagyobb a tavalyi termésnél, így nem csökkent a kereslet és a kínálat közötti szakadék. Az okok között szerepel az argentin aszály, valamint az egyre növekvő brazil hústermelés szójaigényének növeke-

dése is, ami limitálja az exportálható szójamennyiséget.

Elsősorban a szójabab (23%) és a szójaolaj (26%) ára nőtt egy hónap alatt, a szójadaraé kevésbé (13%). Ennek okai között a bioetanol-gyártás melléktermékeként képződő DDGS (kukoricatörköly) konkurenciája szerepel, míg az olajok gyorsabb növekedését a **pálmaolaj** árának emelkedése is segítette. Ez a világ legnagyobb pálmaolaj-exportőreinek, Indonéziának köszönhető, mivel az ország kormánya nemrég döntött a pálmaolajra kivetett exportadó jelentős növeléséről.

A 2008-as terméskilátásokat ugyan növeli, hogy az USA-ban várhatóan 12%-kal nő a szója vetésterülete, ez a növekedés azonban csak a két évvel ezelőtti termésmennyiségéhez hasonló nagyságú termést biztosíthat, és nem pótolja a 2007-es gyenge termésből adódó hiányt, ami a készletek drasztikus fogyásához és az áremelkedéshez vezetett.

Európai kitekintés

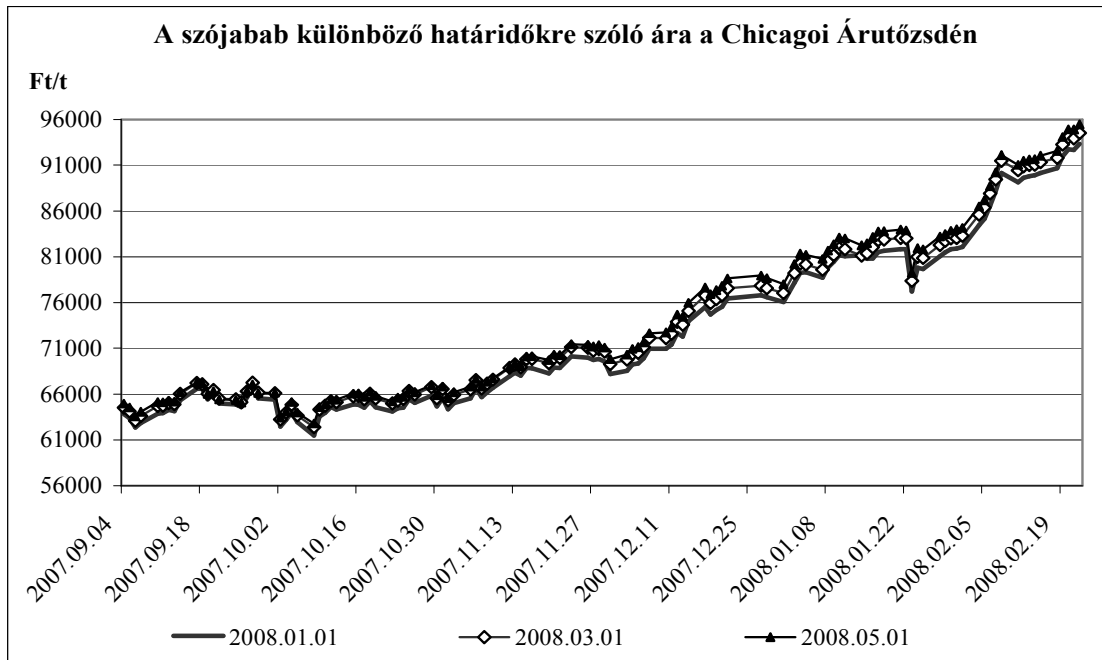
Európában a **repce** áremelkedése követte a szójáét, egy hónap alatt 20%-ot drágulva (4. ábra). Az általános árszint-emelkedés mellett növelte a repce árát a kanadai készletek csökkenésének híre. További árnövelő tényezőt jelentett, hogy Kínában, a világ második legnagyobb repcetermelője esetében a kemény tél hatására jelentősen károsodtak a repcevetések, ami komolyan rontotta a termés kilátásokat. Ezen a tényen nem változtatott, hogy Ukrajnában 1,1-ről 1,8 millió hektárra nőtt a repce vetésterülete. 4 éve még nem volt repcevetésterület az országban, a népszerűség oka az, hogy a napraforgómag-exportra kivetett adóval szemben a repcemag adómentesen kivihető az országból, így a napraforgómagnál nagyobb nyereséggel exportálható.

A **napraforgómag** esetében nem volt ennyire drasztikus az árnövekedés, csupán 14%-os (3. táblázat), de például a francia ár megközelítette a 160 ezer forintot tonnánként. A **napraforgóolaj** ára továbbra is a legmagasabb a növényolajok között (5. ábra, 2. táblázat), amit tovább növel, hogy a 2007-es gyenge termés miatt 2008 elején elmarad a fekete-tengeri régió ilyenkor hagyományosan megugró napraforgóolaj-kivitele. Az argentin napraforgóbetakarítás viszont késik, így a napraforgóolaj továbbra is hiánycikk marad.

Hazai körkép

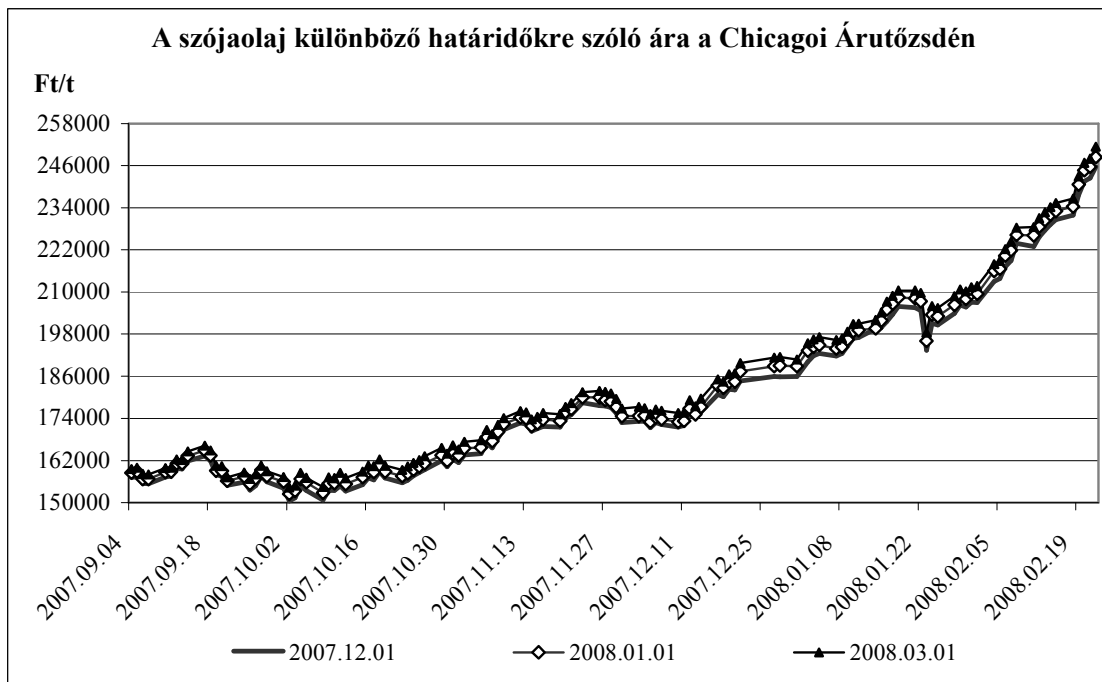
A hazai piacon is éreztette hatását a világpiaci áremelkedés, ennek megfelelően jelentősen nőtték mind a tőzsdei (6. ábra), mind a termelői árak (1. táblázat). A hazai napraforgómag hiánycikk voltát jól jelzi, hogy az ótermésre vonatkozó tőzsdei ár meghaladta a 140 ezer forintot, míg az ótermésű repce tőzsdei ára 100 ezer forint körül maradt. Az új termésre vonatkozó határidők viszont mindkét olajnövénynél 120 ezer forint körül mozognak, és ilyen árak kerülnek a termeltetési és előszerződésbe is. A napraforgóolaj feldolgozói értékesítési ára kissé esett, ami elsősorban a napraforgómag árának 2 hónappal ezelőtti megtorpanását követi (7-8. ábra). A nyersanyag ára azonban ismét drágult, ezért mind a feldolgozói, mind a fogyasztói olajárak további növekedése várható

1. ábra

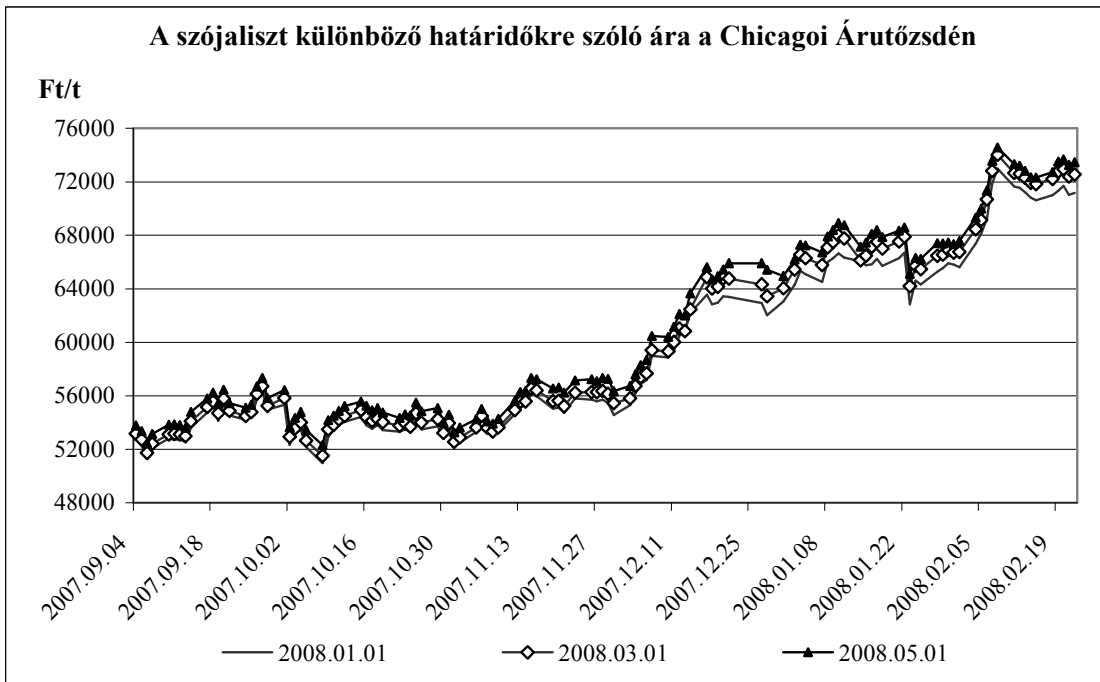
Forrás: CBOT határidős gabonapiac - napi statisztika

2. ábra

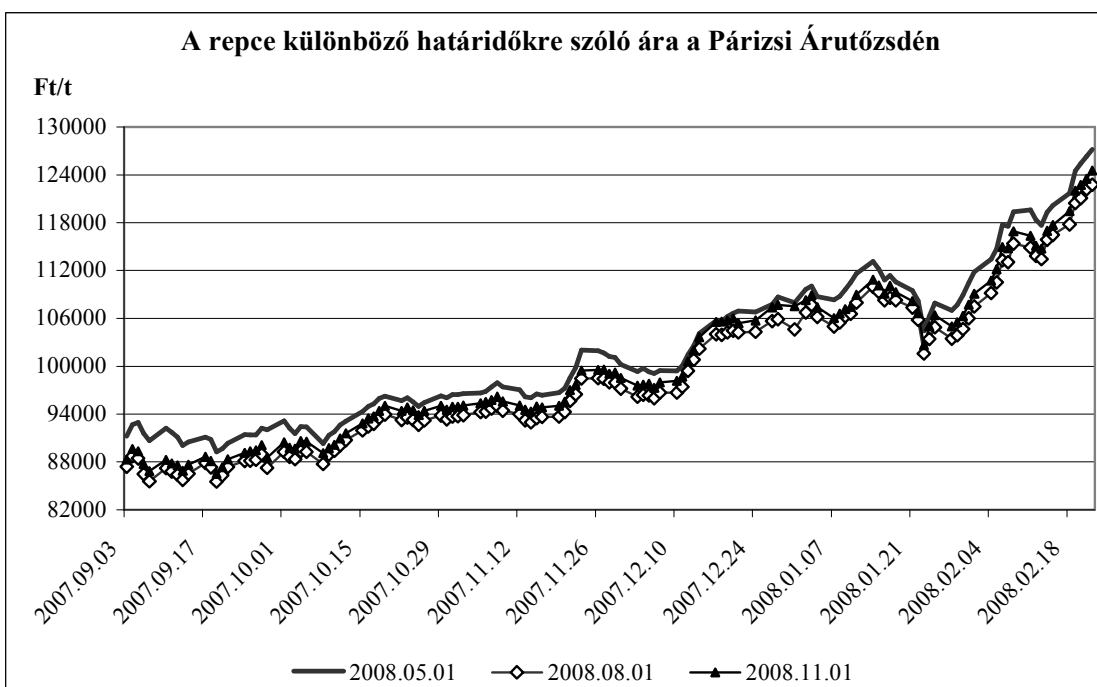
Forrás: CBOT határidős gabonapiac - napi statisztika

3. ábra

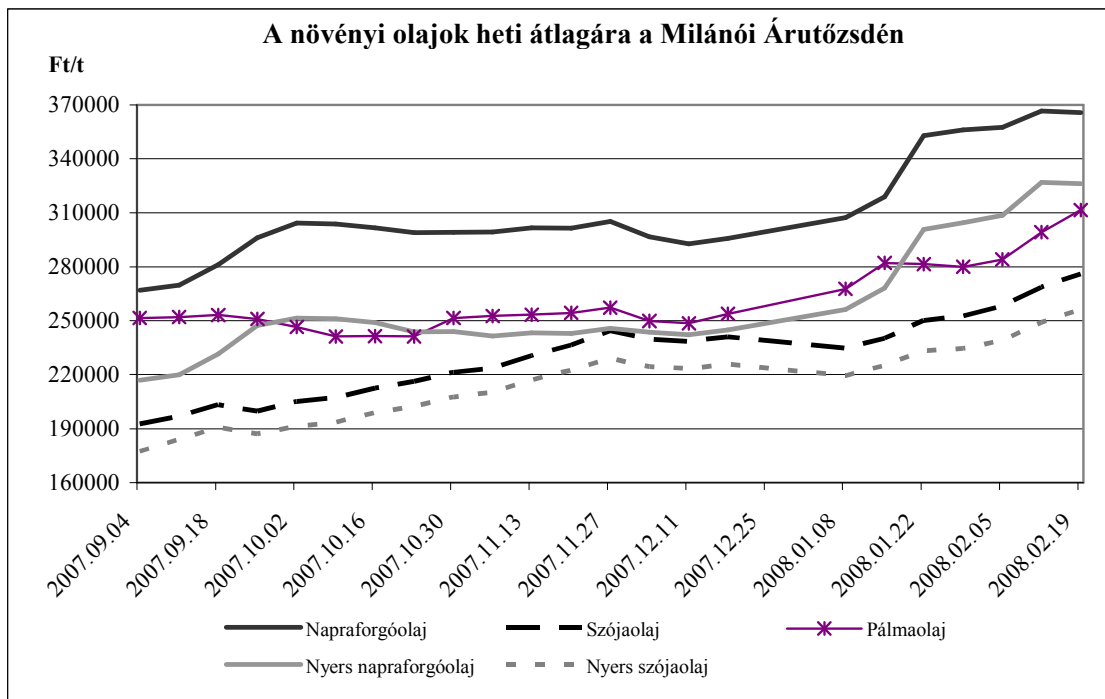

Forrás: CBOT határidős gabonapiac - napi statisztika

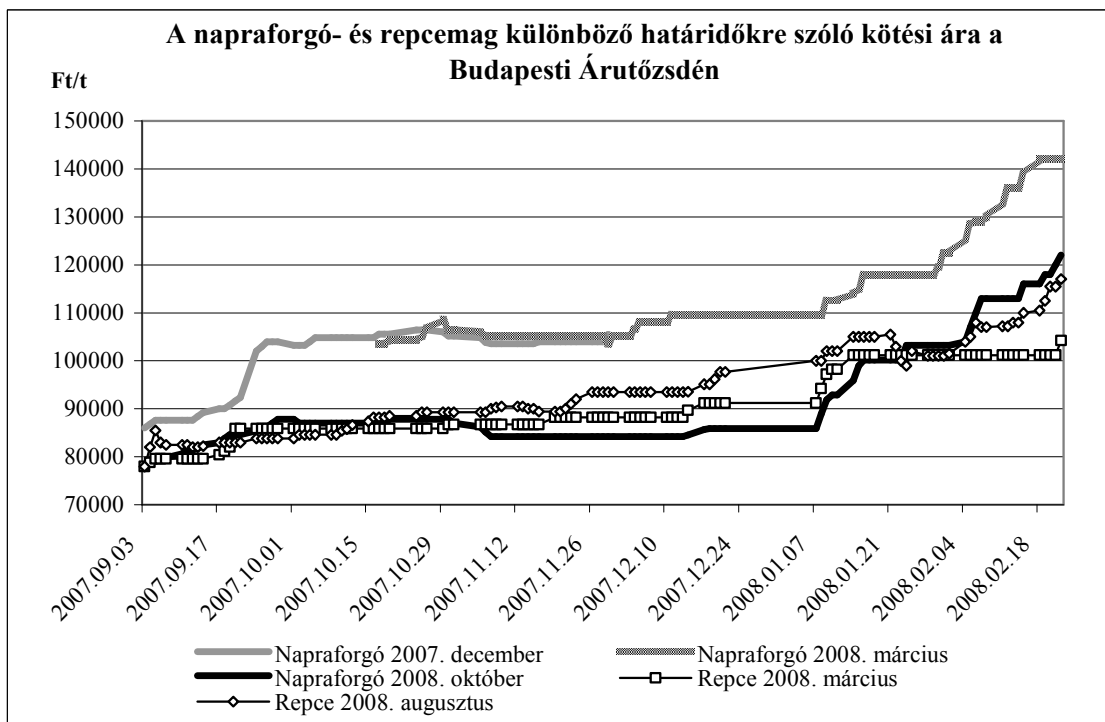
4. ábra

Forrás: MATIF határidős gabonapiac - napi statisztika

Forrás: Borsa di Milano - heti statisztika

Forrás: BÁT határidős gabonapiac - napi statisztika

**A FONTOSABB HAZAI OLAJOSMAGVAK TERMELŐI, A BELŐLŰK KÉSZÜLT TERMÉKEK
FELDOLGOZÓI ÉRTÉKESÍTÉSI ÁTLAGÁRA**

<i>Megnevezés</i>		<i>2007. február</i>	<i>2008. január</i>	<i>2008. február*</i>	<i>2008. február / 2007. február</i>	<i>2008. február / 2008. január</i>
<i>Ipari Napraforgómag</i>	tonna	26 438	14 454	15 483	58,6	107,1
	Ft/t	54 602	103 698	118 314	216,7	114,1
<i>Repcemag</i>	tonna	10 281	-	-	-	-
	Ft/t	59 791	-	-	-	-
<i>Finomított napraforgóolaj</i>	tonna	7 666	8 142	5 520	72,0	67,8
	Ft/t	200 966	337 841	328 192	163,3	97,1
<i>Napraforgódara</i>	tonna	18 845	19 554	14 941	79,3	76,4
	Ft/t	21 245	37 916	44 505	209,5	117,4

Forrás: AKI

* Előzetes adat

2. táblázat
A NYERS NÖVÉNYOLAJOK ÁRA*

<i>Ország</i>		<i>Hollandia</i>	<i>Német- ország</i>	<i>Olasz- ország</i>	<i>Egyesült Államok</i>	<i>Magyar- ország</i>
Ft/tonna	Ár típusa	Prompt nagyker. ár	Prompt nagyker. ár	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti értékesítési ár
<i>Napraforgó- olaj</i>	2008.01.25	314 745	-	300 892	-	-
	2008.02.08	326 361	-	308 632	-	299 741
	2008.02.22	323 005	-	326 118	-	-
<i>Repceolaj</i>	2008.01.25	233 906	235 192	-	-	-
	2008.02.08	245 634	245 634	-	-	-
	2008.02.22	265 280	263 954	-	-	-
<i>Szójaolaj</i>	2008.01.25	223 625	224 139	233 305	205 227	-
	2008.02.08	242 447	246 430	239 045	221 750	-
	2008.02.22	257 322	256 791	256 283	244 536	-

Forrás: AKI, ZMP, BM, CBOT, DARSS

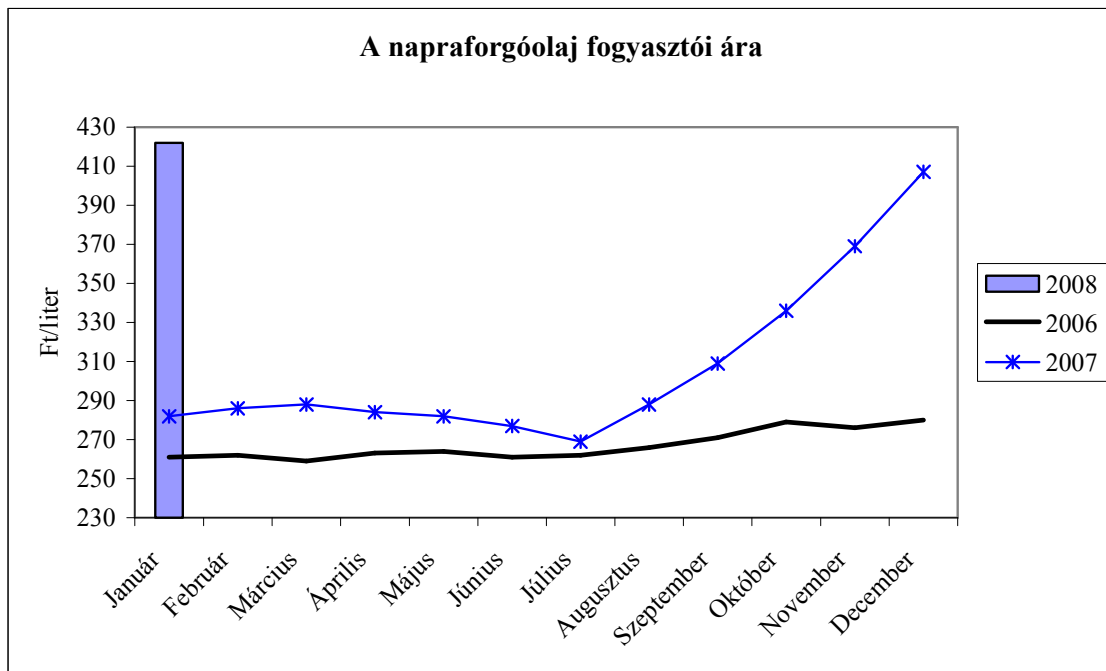
* Fontosabb exportőr és importőr államok

EURÓPAI OLAJNÖVÉNY- ÉS DARAÁRAK

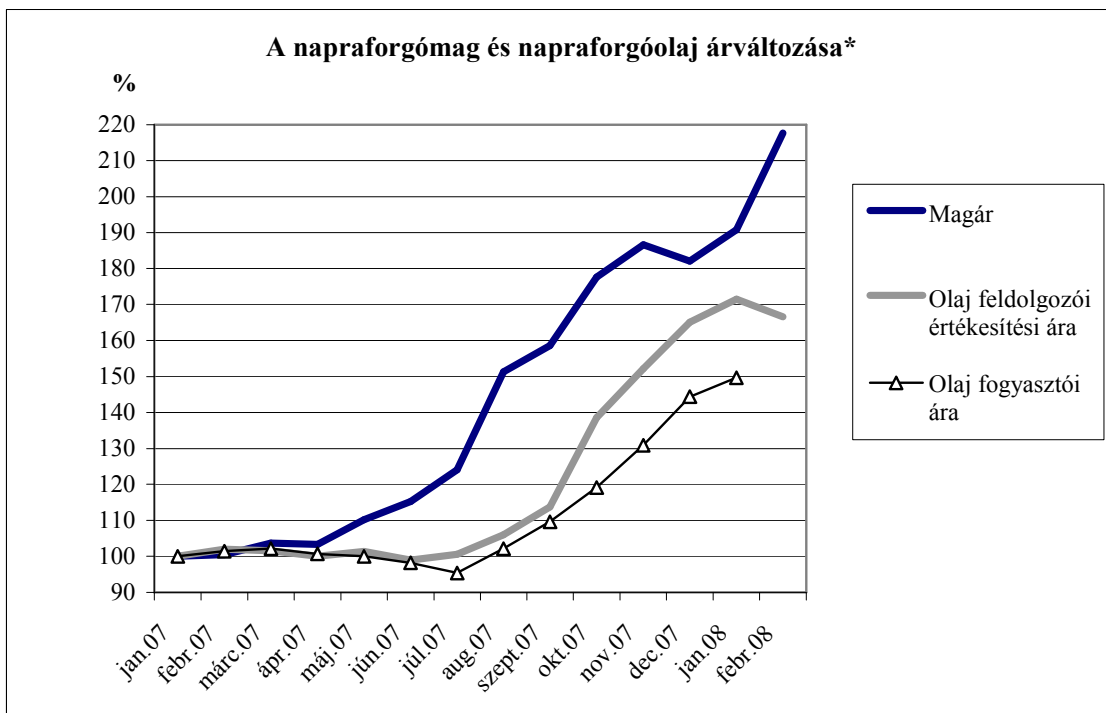
<i>Ország</i>		<i>Hollandia</i>	<i>Franciaország</i>	<i>Németország</i>	<i>Ausztria</i>	<i>Magyarország</i>
Ft/tonna	Ár típusa	Prompt ár az olajmalom kapujában	Prompt ár az olajmalom kapujában	Heti termelői és értékesítési ár *	Heti tőzsdei átlagár	Heti termelői és értékesítési ár *
<i>Napraforgómag</i>	2008.01.25	141 372	136 231	-	107 020	104 397
	2008.02.08	151 364	159 330	-	116 136	108 404
	2008.02.22	155 189	155 640	-	123 597	116 320
<i>Napraforgódara</i>	2008.01.25	56 754	58 425	-	50 931	-
	2008.02.08	60 572	62 935	-	52 848	43 990
	2008.02.22	60 285	66 930	-	55 154	43 714
<i>Repce</i>	2008.01.25	107 957	107 186	105 290	107 020	-
	2008.02.08	120 161	119 710	105 958	109 612	-
	2008.02.22	126 008	126 273	113 489	116 952	-
<i>Repcedara</i>	2008.01.25	55 007	61 433	54 413	50 931	-
	2008.02.08	59 483	62 856	58 721	52 848	-
	2008.02.22	64 463	70 564	65 121	55 154	-

Forrás: AKI, ZMP, BLPW, DARSS

* A termelői ár a mag, az értékesítési ár a dara esetén értendő.

Forrás: KSH

Forrás: AKI, KSH
 *2007 január: 100%

A világ biodízel termelése 2007-ben

A világ biohajtóanyag-termelésének hatásaként 2007-ben emelkedtek a gabonaárak. A biodízelt előállító üzemek profitja csökkent, ezért sok üzem nem használta ki a teljes kapacitását. Összességében azonban, az egész világon folyamatosan nőtt a biohajtóanyag termelése. A világ biodízel-termelése a becslések szerint 2005-ben 3 millió tonna volt, 2006-ban már elérte az 5,4 millió tonnát, 2007-ben pedig már a 7,9 millió tonnát is meghaladta. 2008-ban is az úgynevezett első generációs hajtóanyagoké lesz a vezető szerep, de folyamatosan épülnek a második generációs üzemek is.⁵

Argentínában, ebben az évben sok új szója-alapú biodízel-üzem indítja be termelését. A biodízel jelentős része exportra kerül. 2007-ben 268 millió dollár értékben szállítottak ki az országból, 2006-ban 200 millió dollár értékben exportáltak biodízelt. Az export 90%-t három üzem termeli meg Nyugat-Argentína terület. Kettőnek 200 ezer tonna az éves kapacitása.

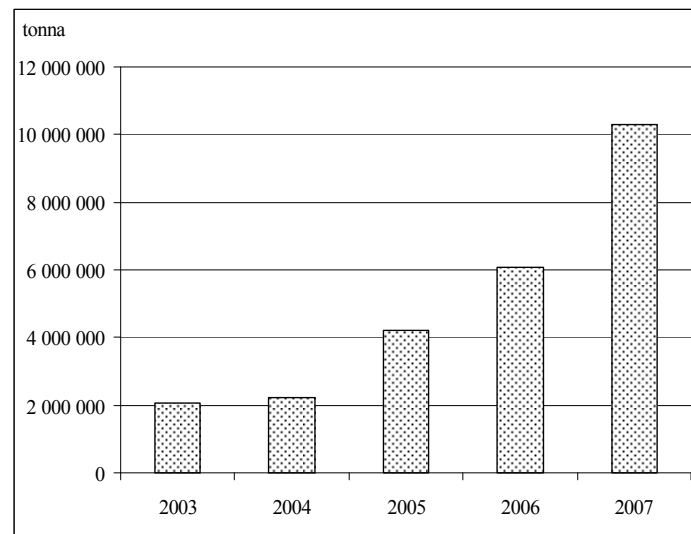
Braziliának elsősorban az etanol termelése jelentős, de a biodízel-termelése is gyors ütemben fejlődik. 2008 január 1-től a kormány bevezette a kötelező B2 biodízel (2%-os bekeverési arány) használatát, és 2010-re célul tűzte ki a B5-ös, vagyis az 5%-os bekeverési arány elérését.

Az **USA-ban** az elmúlt években vett lendületet a biodízel termelése. 2004-ben még csak 83 ezer tonnát használt fel az ország, de a megújuló energiák kedvező támogatási rendszerének kiépítése következtében 2006-ra ez az érték már 750 ezer tonnára növekedett. 2007 szeptemberében 80 db biodízel-üzem építése volt folyamatban. Az üzemek jelentős része a Mississippi keleti oldalán helyezkedik el.

Az **EU** által termelt biodízel a világ teljes termelésének várhatóan 80%-át teszi ki 2007/2008-ban. Ezen belül Németország Európa legnagyobb biodízel termelője, ezt követi Franciaország és Olaszország. 2007-ben azonban a termelés jelentősen elmaradt a lehetséges kapacitástól. A magas nyersanyagárak és egyéb más okok, pl. az egyes országokban a biodízeltre kivetett adók miatt a termelési kapacitások nem kerültek teljes mértékben kihasználásra. Európában jelentősen nőtt a növényi olaj felhasználása a biodízel előállítási céljára, miközben élelmiszer célú felhasználása csökkent. Az erőteljes fogyasztásnövekedés miatt az EU-27 a világ legnagyobb növényolaj-importőrévé vált. Ezzel párhuzamosan pedig csökkent az EU-27 exportja. 1999/2000-ben még 3,7 millió tonna növényi olajat exportált Európa, jelenleg már csak 836000 tonna a kivitt mennyiség.

⁵ A biodízel versenyképességét a termelési költségek határozzák meg. A melléktermékek, nevezetesen a repcedara és glicerín nettó termelési költségeinek levonása után egy 100 ezer tonna éves kapacitású üzem biodízel-költsége 603 euró tonnánként, ill. 53,65 eurócent literenként. Egy 178 ezer tonna kapacitású üzem nettó termelési költsége 587 euró/tonna ill. 52,19 eurócent/liter.

Az EU biodízel-termelési kapacitásának alakulása

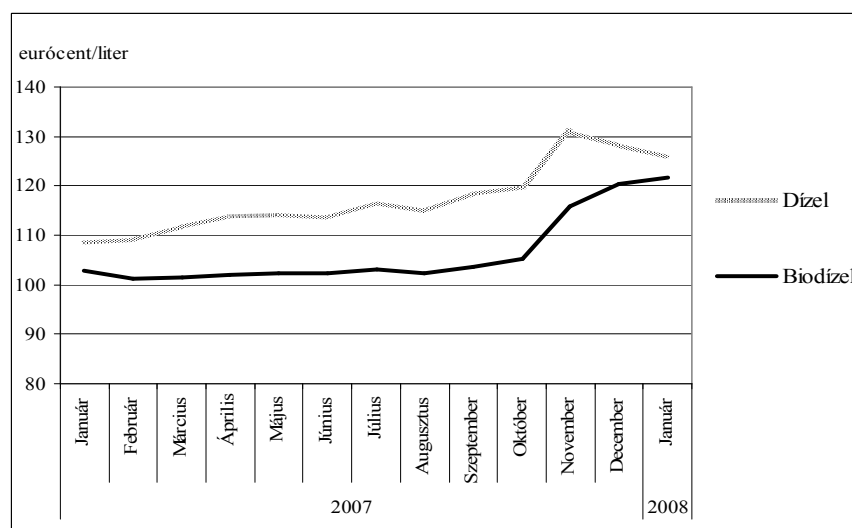

Forrás: European Biodiesel Board

Németországban a bevezetett adók jelentősen csökkentették a termelés jövedelmezőségét. Ennek ellenére az országban 40 db biodízel üzem működik, kapacitásuk 2-500 ezer tonna között változik. A legnagyobb üzemek Hamburgban (500 ezer tonna), Mainzban (275 ezer tonna), Marlban (245 ezer tonna) és Wittenbergben (200 ezer tonna) működnek. Az EU által 2010-re előírt 5,75%-os bekeverési arány eléréséhez Németországnak 2,06 millió tonna biodízelt kell előállítania, ami 1,25-1,43 millió hektár repce-vetésterületet igényel. Az UFOP⁶ szakértői 2007-ben a biodízel belföldi fogyasztását 3 millió tonnára becsülik. Németországban a biodízel-gyártásban bekövetkezett adóváltozások visszatükröződnek a fogyasztói árakban is. 2008 januárjában a biodízel fogyasztói ára megközelítette az ásványi eredetű dízelét. A vizsgálatba vont 1200 benzinkútnál szinte ugyanennyiért lehetett biodízelt tankolni, mint ásványi eredetű dízelt.

2.ábra

A dízel és biodízel fogyasztói árának alakulása Németországban

Forrás:UFOP adatai alapján, Megjegyzés: Az árak tartalmazzák a szállítási költséget, az áfát és az energiaadót (dízel 47,04 cent/l, biodízel 2007-ben 8,86 cent/liter, 2008 januártól 14,88 cent/liter)

⁶ Union zur Förderung von Oel- und proteinpflanzen

Franciaországban a 2007-es 1,342 millió tonnás termelési kvóta 2008-ban 2,285 millióra bővül (Ez a kvóta mennyiség azt jelenti, hogy ekkora mennyiségű biodízel kerül a piacra adómérséklés mellett. A Franciaországban előállított biodízel jelentős része import-alapanyagú).

Nagy-Britanniában még kevés biohajtóanyagot előállító üzem működik, ezek elsősorban biodízelt termelnek.

1. táblázat
(ezer tonna)

A biodízel-termelés kapacitásának alakulása az EU-27-ben

Országok	2003	2004	2005	2006	2007
Ausztria	50	100	125	134	326
Belgium			55	85	335
Bulgária					65
Ciprus			2	2	6
Cseh Köztársaság			188	203	203
Dánia	41	44	81	81	90
Észtország			10	20	35
Franciaország	500	502	532	775	780
Görögország			35	75	440
Hollandia					115
Írország					6
Lengyelország			100	150	250
Lettország			5	8	20
Litvánia			10	10	42
Magyarország				12	21
Málta			2	3	8
Nagy-Britannia	5	15	129	445	657
Németország	1025	1088	1903	2681	4361
Olaszország	420	419	827	857	1366
Portugália			6	146	246
Románia					81
Spanyolország		70	100	224	508
Svédország	8	8	12	52	212
Szlovákia			89	89	99
Szlovénia			17	17	17

Forrás: European Biodízel Board

Jövő

A biodízel-termelés tekintetében továbbra is Európáé a vezető szerep, de gyorsan nő Kína, Indonézia és Malajzia termelése is. Az Európán kívüli területeken a biodízel előállításának legfontosabb alapanyaga a szójaolaj és a pálmaolaj.

A szakértők a világ várható teljes biodízel-termelését 2009-re 17 millió tonnára becsülik, ebből Európa 10,7 millió tonnával, az USA 2 millió tonnával, Argentína 1,5 millió tonnával, Brazília 1,1 millió tonnával, valamint Ázsia 2 millió tonnával fog részesülni. Az olajosmag termelésének növekedése ezzel várhatóan lépést fog tartani, de túlkínálat alakulhat ki a melléktermékekből (például a szójapogácsa).

2016-ban az előrejelzések szerint az USA 2,36 millió tonna biodízelt fog előállítani. Ez azt jelent, hogy az USA dízelolaj igényének 2%-át tudják kiváltani, s a szója termés 2%-át használja

biodízel előállítására. Megjegyzendő, hogy az USA bioetanol kapacitásait erőteljesebben fejleszti, mint a biodízel gyártását.

A thaiföldi kormány célul tűzte ki 2008 február 1-től a „B2” biodízel bevezetését. Ennek megfelelően az ország növelte pálmaolaj-termelését.

Az EU országainak ahhoz, hogy teljesítsék a bioüzemanyagok bekeveréséről szóló vállalásait, közel 11 millió tonna biodízelt kell előállítaniuk. Ehhez 7,88 millió hektáron kell olajos növényeket termesztetniük. A szakemberek viszont azzal számolnak, hogy 2010-re a repce termőterülete 6,5 millió hektár lesz.

Egyelőre az első generációs biohajtóanyagoké marad a főszerep, mivel előállításuk jelenleg kevésbé költséges, mint a második generációs biohajtóanyagoké. A második generációs biohajtóanyagok előállításának technológiáját folyamatosan fejlesztik. Hosszútávon várhatóan az egész világon a második generációs biohajtóanyag-termelés terjedhet el. Ennek oka, hogy gyártásuk során olyan növények ill. növényi részek kerülnek felhasználásra, melyek nem élelmiszer-alapanyagok.

Fordítás: Keresztessyné Mohr Katalin

Irodalom:

European Grain News 2008 február 5, HGCA

Christian Schaper – Ludwig Theuvsen: Der Markt für Bioenergie 2008 57. 1.

UFOP-Marktinformation Ölsaaten und Biokraftstoffe 2008 február 1.